

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Механіко-математичний факультет
Кафедра математичної статистики і диференціальних рівнянь

Затверджено

На засіданні
кафедри математичної статистики і
диференціальних рівнянь
механіко-математичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 22.06.2023 р.)

Завідувач кафедри:

Олег БУГРІЙ

Силабус з навчальної дисципліни
“ Аналіз даних в економічних і соціальних науках ”,
що викладається в межах ОПШ
“ Статистичний аналіз даних ”
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 112 - Статистика

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Аналіз даних в економічних і соціальних науках
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Механіко-математичний факультет Кафедра математичної статистики і диференціальних рівнянь
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	11 - Математика та статистика 112 – Статистика
Викладачі дисципліни	Ярова Оксана Анатоліївна, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математичної статистики і диференціальних рівнянь
Контактна інформація викладачів	oksana.yarova@lnu.edu.ua , http://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/yarova_o_a ; Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, 79000
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю): ауд. 267, головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, 79000
Сторінка курсу	https://new.mmf.lnu.edu.ua/course/adesn-112-mag
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Аналіз даних в економічних і соціальних науках” є вибірковою дисципліною з спеціальності 112-Статистика для освітньої програми “Статистичний аналіз даних”, яка викладається в 2-му семестрі в обсязі 4-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Практично кожне економічне, соціальне чи наукове дослідження пов’язане з вивченням результатів обстежень, спостережень, експериментів чи вимірювань. В аналізі емпіричних даних одним із основних інструментів є статистичні методи, тому важливим аспектом їх застосування є комп’ютерна реалізація. Даний курс передбачає вивчення статистичних методів аналізу соціальних та економічних процесів з використанням програми TIBCOStatistica. Впродовж курсу вивчаються параметричні та непараметричні критерії для перевірки гіпотез, кореляційний, регресійний, кластерний, дискримінантний, факторний та дисперсійний аналізи.
Мета та цілі дисципліни	<i>Мета:</i> ознайомити студентів з основами статистичного аналізу економічних та соціальних даних. <i>Цілі:</i> навчити студентів аналізувати дані за допомогою статистичних критеріїв та аналізів з використанням програм TIBCOStatistica.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бабенко В.В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи обробки даних у психологічних і педагогічних експериментах.– Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 168 с. 2. Оленко А.Я. Комп’ютерна статистика. Навчальний посібник – К.:Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 174 с.

	<p>3. Korolov L.B., Sinai Y.G. Theory of Probability and Random Processes. – Berlin: Springer-Verlag, 2nd edition, 2007.</p> <p>4. Мішура Ю.С. Випадкові процеси: теорія, статистика, застосування : підручник / Ю.С. Мішура, К.В. Ральченко, Г.М. Шевченко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021- 496 с.</p> <p>5. Васильків І.М. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики: навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 58 с.</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 120 годин. Аудиторних занять: 48 год., з них 32 год. лекційних та 16 годин практичних занять. Самостійної роботи: 72 год.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення даного курсу студент повинен: знати: статистичні критерії та методи аналізу даних; вміти: аналізувати різні типи даних з використанням комп'ютерних програм.
Ключові слова	Статистичні критерії, рівень значущості, регресійний аналіз, кореляційний аналіз, кластерний аналіз, дискримінантний аналіз, дисперсійний аналіз, часові ряди.
Формат курсу	Очний
Теми	<p>Змістовий модуль I. Основні статистичні характеристики</p> <p>Тема 1.1. Описова статистика Інтерфейс програми TibcoStatistica. Створення таблиць. Моделювання випадкових величин. Засоби описової статистики. Графіки.</p> <p>Тема 1.2. Перевірка узгодженості розподілів Критерій Пірсона. Узгодженість теоретичного та емпіричного розподілів. Узгодженість двох емпіричних розподілів.</p> <p>Тема 1.3. Порівняння рівнів досліджуваної ознаки в двох групах Критерій Стюдента. Критерій Манна-Уїтні. Вибірки з однієї генеральної сукупності. Вибірки з різних генеральних сукупностей.</p> <p>Змістовий модуль II. Порівняння рівнів досліджуваної ознаки</p> <p>Тема 2.1. Вплив фактора на зміну досліджуваної ознаки Перевірка наявності зсуву у значеннях досліджуваної ознаки. Перевірка впливу фактора на зміну рівня досліджуваної ознаки. Критерій Краскела-Уолліса. Критерій Джонкхієра.</p> <p>Тема 2.2. Порівняння рівнів досліджуваної ознаки в трьох і більше групах Критерій Фрідмана. Критерій Пейджа. Кореляційний аналіз.</p> <p>Тема 2.3. Дисперсійний аналіз ANOVA. Однофакторний дисперсійний аналіз. Багатофакторний дисперсійний аналіз. Гіпотеза про однорідність дисперсій.</p> <p>Змістовий модуль III. Статистичний аналіз</p> <p>Тема 3.1. Регресійний аналіз Парна регресія. Множинна регресія. Нелінійна регресія. Кусково-лінійна регресія.</p> <p>Тема 3.2. Кластерний та дискримінантний аналізи Кластерний аналіз. Дискримінантний аналіз.</p> <p>Тема 3.3. Часові ряди Виділення періодичних складових. Виділення сезонних складових. Кореляційний аналіз часового ряду. Перетворення та інтервенція.</p>

Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення цього курсу студенти повинні мати базові знання з <ul style="list-style-type: none"> - теорії ймовірності, - математичної статистики, - теорія випадкових процесів.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Інформаційні методи (лекція, бесіда, ілюстрація, демонстрація); дедуктивні методи на основі узагальнень; евристичні методи (проблемна лекція); інтерактивні методи (дискусія)
Необхідне обладнання	Комп'ютер із необхідним програмним забезпеченням, доступ до Internet мережі.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Контрольні роботи: 30% семестрової оцінки, максимальна кількість балів 30. • Колоквіуми: 20% семестрової оцінки, максимальна кількість балів 20. • Підсумковий тест: 50% семестрової оцінки, максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Списування та втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в написанні завдань є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані при поточному контролі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку чи екзамену.	Інтерфейс програми TibcoStatistica. Створення таблиць. Моделювання випадкових величин. Засоби описової статистики. Графіки. Критерій Пірсона. Узгодженість теоретичного та емпіричного розподілів. Узгодженість двох емпіричних розподілів.

	<p>Критерій Стьюдента. Критерій Манна-Уїтні. Вибірки з однієї генеральної сукупності. Вибірки з різних генеральних сукупностей.</p> <p>Перевірка наявності зсуву у значеннях досліджуваної ознаки. Перевірка впливу фактора на зміну рівня досліджуваної ознаки. Критерій Краскела-Уолліса. Критерій Джонкхіера.</p> <p>Критерій Фрідмана. Критерій Пейджа. Кореляційний аналіз.</p> <p>ANOVA. Однофакторний дисперсійний аналіз. Багатофакторний дисперсійний аналіз. Гіпотеза про однорідність дисперсій.</p> <p>Парна регресія. Множинна регресія. Нелінійна регресія. Кусково-лінійна регресія.</p> <p>Кластерний аналіз. Дискримінантний аналіз.</p> <p>Виділення періодичних складових. Виділення сезонних складових. Кореляційний аналіз часового ряду. Перетворення та інтервенція.</p>
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

**Схема курсу “ Аналіз даних в економічних і соціальних науках ”
для студентів спеціальності 112 – Статистика**

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1	Описова статистика	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
2	Порівняння рівнів досліджуваної ознаки в двох групах	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
3	Порівняння рівнів досліджуваної ознаки в трьох і більше групах	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
4	Вплив фактора на зміну досліджуваної ознаки	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
5	Зв'язок між залежними змінними	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
6	Параметричні методи аналізу	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
7	Непараметричні методи аналізу	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
8	Колоквіум 1.	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
9	Кореляційний аналіз	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
10	Регресійний аналіз	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
11	Дисперсійний аналіз	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
12	Кластерний аналіз	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
13	Дискримінантний аналіз	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
14	Часові ряди	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
15	Прогнозування	лек.	[1-5]	2	1 тиждень
16	Колоквіум 2.	лек.	[1-5]	2	1 тиждень

1	Описова статистика	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
2	Порівняння рівнів досліджуваної ознаки в двох і більше групах	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
3	Вплив фактора на зміну досліджуваної ознаки	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
4	Контрольна робота 1	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
5	Дисперсійний та регресійний аналізи	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
6	Кластерний та дискримінантний аналізи	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
7	Часові ряди	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
8	Контрольна робота 2	практ.	[1-5]	2	1 тиждень
Разом:				48	–
Викладач: Ярова О.А.					